

جلوه‌هایی از توسل و التجا در شعر دوره فترت

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: فرهنگ عباس زاده

استاد راهنما: سید رضا موسوی

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد مشاور: محمد رضا اسلامی

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه تربیت معلم - تبریز

تاریخ دفاع: 1390

واحد:

کلمات کلیدی: دوره ی فترت، توسل، قرآن و روایات، اهل بیت ع، شعر توسل

دوره ی فترت یکی از دوره های تاریک و تلخ برای مسلمانان بطور عموم و برای ادبیات عربی بطور ویژه است. جنگ های متعدد، خرابی و نابودی شهرهای بزرگ اسلامی، بلاهای طبیعی، شیوع بیماریها، جنگهای صلیبی، هجوم وحشیانه ی قوم مغول و در ادامه ی آن حکومت ممالیک و ترکان عثمانی بر بلاد اسلامی باعث گشته تا بسیاری از مورخین با توجه به انحطاط شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی به تبع آن ارزش ادبیات این دوره را به پایینترین حد ممکن تنزل دهند. اما در کنار این از ویژگیهای بارز ادبیات این دوره می توان به ظهور توسل اشاره نمود، که انعکاس آن در شعر دوره فترت بسیار چشمگیر است. توسل که یکی از مفاهیم اسلامی است و کلام الله مجید نیز در آیات بسیاری بر ضرورت آن تاکید نموده و راهها، موانع و شرایط آن را در آیات بیشماری گوشزد نموده است و مورد قبول همه ی مسلمانان بوده، در دوره ی فترت توسطابن تیمیه شبهاتی بر آن وارد شد، و همین زمینه را برای ظهور فرقه ی ضالّه وهابیت توسط محمد بن عبدالوهاب فراهم آورد. از بدو پیدایش این نظریه، علما و دانشمندان شیعه و سنی به مبارزه با آن برخاستند و کتاب ها و رساله های متعددی در رد آن نگاشتند. از میان این مبارزان نمی توان نقش شاعران دوره ی فترت را نادیده گرفت، که مدح و ستایش پیامبر (ص) و اهل بیت مطهرش (علیهم السلام) را سرلوحه ی کار خویش قرار داده، و در قالب شعر اندیشه ی ناب محمدی را که همان دوستی اهل بیت (ع) است، در جامعه رواج دادند و اشعار خود را با استناد به آیات قرآن و احادیث شریف با توسل به پیامبر (ص) و اهل بیت (علیهم السلام) مزین نمودند. و جلوه های زیبایی را که نشأت گرفته از چشمه سار فیض الهی و مودت و دوستی نبی گرامی (ص) و اهل بیت مطهرش (علیهم السلام) می باشد، به رشته نظم کشیدند.